

**ỦY BAN NHÂN DÂN  
THÀNH PHỐ THANH HÓA**

**CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM  
Độc lập – Tự do – Hạnh phúc**

Số: /UBND-GDĐT  
V/v tổ chức Hội thi trực tuyến tìm  
hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng.

TP. Thanh Hóa, ngày tháng năm 2025

Kính gửi:

- Thủ trưởng các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể thành phố;  
- Hiệu trưởng các trường Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông, các trường liên cấp từ TH - THPT; Giám đốc TTGDNN - GDTX, trên địa bàn thành phố.

Thực hiện Kế hoạch số 266-KH/TU, ngày 14/2/2025 của Ban Thường vụ Thành ủy về việc Thông tin tuyên truyền kỷ niệm 60 năm Hàm Rồng chiến thắng; Thông báo số 832-TB/VPTU, ngày 5 tháng 3 năm 2025 của Thường trực Thành ủy kết luận về công tác chuẩn bị Tổ chức các hoạt động kỷ niệm 60 năm Hàm Rồng chiến thắng (03,04/4/1965 - 03, 04/4/2025); Kế hoạch số 247/KH-UBND, ngày 02/3/2025 của UBND thành phố Thanh Hoá về tổ chức các hoạt động kỷ niệm 60 năm Hàm Rồng chiến thắng.

Để tổ chức Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng” (ngày 03, 04/4/1965 - ngày 03, 04/4/2025) nhằm ôn lại ý nghĩa lịch sử quá trình bảo vệ, xây dựng và phát triển thành phố Thanh Hóa, qua đó giáo dục lòng yêu nước, truyền thống cách mạng, khơi dậy và phát huy lòng tự hào dân tộc, tự hào với quê hương Thanh Hoá trong những năm tháng chiến tranh chống Mỹ cứu nước cho học sinh trên địa bàn thành phố; đồng thời thể hiện đạo lý “Uống nước nhớ nguồn” đối với các thế hệ ông cha, thế hệ nhà giáo, học sinh, sinh viên đã anh dũng hy sinh để dựng nước, giữ nước; đặc biệt giáo dục thế hệ trẻ phát huy truyền thống, phấn đấu trong học tập, rèn luyện, sáng tạo góp phần xây dựng thành phố Thanh Hoá văn minh, thông minh và hiện đại. UBND thành phố Thanh Hóa yêu cầu các đơn vị tổ chức thực hiện một số nội dung sau:

**1. Đối với các trường phổ thông trên địa bàn thành phố:**

Các trường tổ chức cho học sinh tham gia Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng”.

**\*. Đối tượng:** Là học sinh các trường Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông, TTGDNN - GDTX, các trường liên cấp từ TH - THPT trên địa bàn thành phố Thanh Hoá.

**\*. Hình thức thi:** Thi trắc nghiệm trực tuyến trên mạng Internet.  
(Có thể lệ Hội thi kèm theo).

**\*. Thời gian thi:** Thời gian thi được tiến hành trong 1 tuần, bắt đầu từ 9 giờ, ngày 20/3/2025 kết thúc vào 10 giờ, ngày 27/3/2025.

**\*. Nội dung thi:** Đọc, nghiên cứu, tìm hiểu các tư liệu, bài viết tuyên truyền về kỷ niệm 60 năm Hàm Rồng chiến thắng và trả lời các câu hỏi.

**\*. Thiết bị thi:** Điện thoại, máy tính của cá nhân.

**\*. Tài liệu tham khảo:** Ban Tổ chức biên soạn 4 bài tuyên truyền và phim phóng sự về 60 năm Hàm Rồng chiến thắng (gửi kèm theo)

**\*. Kinh phí thi**

Ban Tổ chức chi toàn bộ kinh phí tổ chức hội thi, kinh phí khen thưởng. Học sinh tham gia dự thi không phải nộp lệ phí thi.

**\*. Cơ cấu, giá trị giải thưởng**

**- Giải tập thể:**

Ban Tổ chức Hội thi căn cứ vào kết quả các đơn vị trường học có số lượng người tham gia Hội thi nhiều nhất và có số người trả lời đúng các câu hỏi nhiều nhất để tặng Giấy chứng nhận và phần thưởng cho tập thể trong buổi tổng kết hội thi.

+ 01 giải Nhất: 5.000.000 đồng

+ 02 giải Nhì, mỗi giải: 3.000.000 đồng

+ 03 giải Ba, mỗi giải: 2.000.000 đồng

+ 05 giải Khuyến khích, mỗi giải: 1.000.000 đồng

**- Giải cá nhân:**

+ 01 Giải Nhất: 3.000.000 đồng

+ 02 Giải Nhì, mỗi giải: 2.000.000 đồng

+ 03 Giải Ba, mỗi giải: 1.000.000 đồng

+ 05 Giải Khuyến khích, mỗi giải: 500.000 đồng

**\*. Công bố kết quả và trao thưởng**

- Kết quả thi trắc nghiệm được công bố cập nhật ngay sau khi có kết quả thi (chậm nhất 13 giờ, ngày 27/3/2025) trên trang website dành riêng cho hội thi và các phương tiện thông tin đại chúng.

- Kết thúc hội thi, Ban Tổ chức Hội thi tiến hành tổng kết, trao giấy chứng nhận và giải thưởng cho các tập thể và cá nhân.

## **2. Phòng Giáo dục và Đào tạo thành phố**

- Chủ trì, phối hợp với các phòng, ban, ngành, đoàn thể, cơ quan, đơn vị tổ chức Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng” trong các trường phổ thông trên địa bàn thành phố.

- Phối hợp với Viễn thông Thanh Hóa, xây dựng phần mềm thi trắc nghiệm trực tuyến, quản trị hệ điều hành trong suốt thời gian diễn ra hội thi. Tổng hợp kết quả hội thi.

- Mở chuyên mục tuyên truyền về hội thi; đăng tải công văn hướng dẫn, thể lệ, tư liệu, kết quả hội thi; kịp thời phản ánh đậm nét việc triển khai, phổ biến, hưởng ứng hội thi tại các trường học trên địa bàn thành phố.

- Chỉ đạo, hướng dẫn, theo dõi, đôn đốc, kiểm tra, đánh giá và tổ chức tổng kết việc hưởng ứng hội thi trong các trường phổ thông trên địa bàn thành phố.

### **3. Trung tâm Văn hóa, Thông tin, Thể thao và Du lịch thành phố**

Phối hợp với phòng GD&ĐT xây dựng phóng sự về hội thi; chủ động tổ chức tuyên truyền các nội dung Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng”.

### **4. Đề nghị Ban Tuyên giáo Thành uỷ**

Ban Tuyên giáo Thành uỷ thẩm định thể lệ hội thi, bài viết, câu hỏi, đáp án hội thi trực tuyến "Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng"; giới thiệu cán bộ tham gia Ban Tổ chức Hội thi.

### **5. Đề nghị Thành Đoàn**

Phối hợp với phòng GD&ĐT thành phố tổ chức hội thi trực tuyến, giới thiệu cán bộ tham gia Ban Tổ chức Hội thi trực tuyến "Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng".

### **6. Ban Quản lý Di tích lịch sử văn hóa Hàm Rồng**

Phối hợp với Phòng Giáo dục và Đào tạo thành phố biên soạn bài viết, hệ thống câu hỏi, đáp án, phim tư liệu 60 năm Hàm Rồng để tổ chức hội thi trực tuyến.

### **7. Đề nghị Viễn thông Thanh Hóa**

- Xây dựng 01 website dành riêng cho tổ chức hội thi, đảm bảo dễ dàng truy cập và làm bài thi trên nhiều loại thiết bị khác nhau (máy tính, điện thoại).

- Thiết kế banner quảng bá hội thi và hướng dẫn gắn địa chỉ hội thi lên Cổng thông tin điện tử của các cơ quan, đơn vị trực thuộc thành phố.

- Tổ chức tổng hợp kết quả thi; thống kê số lượt người tham gia Hội thi của các cơ quan, đơn vị trường học tham gia hội thi; người hoàn thành đúng phần thi trong thời gian trả lời ngắn nhất và số người trả lời đúng, báo cáo kết quả về Ban Tổ chức hội thi.

- Bảo mật đề, đáp án; trung thực, khách quan với kết quả người thi; không can thiệp dưới bất kỳ hình thức nào về kết quả của người dự thi.

### **8. UBND phường, xã**

Tổ chức tuyên truyền Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng”; chỉ đạo các đơn vị trường học trên địa bàn làm tốt công tác tuyên truyền và tổ chức tham gia hội thi.

Chủ tịch UBND thành phố đề nghị Thủ trưởng các cơ quan, phòng, ban, ngành, đoàn thể thành phố phối hợp chặt chẽ với Phòng GD&ĐT để tổ chức Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng” thành công. Yêu cầu Hiệu trưởng các trường phổ thông, Giám đốc TTGDNN-GDTH tổ chức thực hiện nghiêm túc các nội dung nêu trên. Trong quá trình tổ chức hội thi nếu có vấn đề gì chưa rõ, liên hệ trực tiếp đồng chí Phạm Đình Điện, Phó Trưởng phòng GD&ĐT, điện thoại 0946.524.775 để được giải đáp.

**Lưu ý:**

Hỗ trợ kỹ thuật: Hướng dẫn thí sinh thi, đăng ký, mật khẩu...

Đồng chí: Vũ Văn Tấn, Viên chức PGD&ĐT, điện thoại: 0985.635.359

Đồng chí: Nguyễn Trí Quân, đơn vị VNPT, điện thoại: 0942.004.777./.

**Nơi nhận:**

- Thường trực Thành ủy (để b/c);
- Chủ tịch, các PCT UBND TP (để b/c);
- Các đơn vị, ban, ngành, đoàn thể có liên quan ( P/h);
- UBND phường, xã (để t/h);
- Các trường PT trên địa bàn TP (để t/h);
- Lưu: VT, GDĐT.

**KT.CHỦ TỊCH  
PHÓ CHỦ TỊCH**

**Nguyễn Việt Hùng**

## THẺ LỆ

### Hội thi trắc nghiệm trực tuyến “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng” (ngày 03, 04/4/1965 - ngày 03, 04/4/2025)

(Kèm theo Công văn số /UBND-GDĐT, ngày tháng 3 năm 2025 của  
UBND thành phố Thanh Hóa)

## I. QUY ĐỊNH CHUNG

### 1. Đối tượng dự thi

Là học sinh các trường Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông, TTGDNN - GDTX, các trường liên cấp từ TH - THPT trên địa bàn thành phố

### 2. Hình thức thi

Thi trắc nghiệm trực tuyến trên mạng Internet.

### 3. Nội dung thi

Đọc, nghiên cứu, tìm hiểu tư liệu, bài viết tuyên truyền về kỷ niệm 60 năm Hàm Rồng chiến thắng và trả lời các câu hỏi.

### 4. Thiết bị thi

Điện thoại, máy tính của cá nhân.

**5. Tài liệu tham khảo:** Ban Tổ chức biên soạn 4 bài tuyên truyền và phim phóng sự về 60 năm Hàm Rồng chiến thắng.

### 6. Kinh phí thi

Ban Tổ chức chi toàn bộ kinh phí tổ chức hội thi, kinh phí khen thưởng. Học sinh tham gia dự thi không phải nộp lệ phí thi.

## II. QUY ĐỊNH CỤ THỂ

### 1. Đăng ký tài khoản

Để đăng ký tài khoản, người dùng truy cập vào đường dẫn:

<https://www.60namHamRongchienthang.vn>. Truy cập vào website, người dùng chọn mục “Đăng ký”, nhập các thông tin cá nhân, bao gồm: Họ tên, số điện thoại, mật khẩu, giới tính, ngày sinh, lớp, đơn vị là có thể tạo ngay tài khoản một cách nhanh chóng.

**Mỗi số điện thoại chỉ được đăng ký một lần.** (Nếu học sinh không có số điện thoại, có thể dùng số điện thoại của người thân, nhưng chỉ sử dụng duy nhất một tài khoản số điện thoại)

### 2. Cách thức tham gia Hội thi

Ban Tổ chức Hội thi đưa ra 05 bộ đề câu hỏi thi trắc nghiệm, mỗi bộ đề 6 câu và 01 câu **“Dự đoán số người tham gia”**. Người tham gia dự thi trong thời gian 7 ngày, không quá 10 lượt thi, cho 5 bộ đề, mỗi lượt thi 5 phút. Kết quả được tính trong 10 lượt thi và chỉ tính một đáp án: thời gian ngắn nhất, câu trả lời đúng,

dự đoán gần nhất (chính xác nhất). Câu hỏi thi trắc nghiệm có nội dung về “Tìm hiểu 60 năm Hàm Rồng chiến thắng” (ngày 03, 04/4/1965 - ngày 03, 04/4/2025)... Mỗi câu hỏi có 04 đáp án trả lời, trong đó có 01 đáp án đúng. Người dự thi tiến hành các thao tác sau để trả lời câu hỏi thi của Ban Tổ chức:

**Bước 1:** Người dự thi truy cập vào đường dẫn: <https://www.60namHamRongchienthang.vn> hoặc truy cập vào một trong các trang công thông tin, trang thông tin điện tử như website của Phòng Giáo dục và Đào tạo thành phố, Đài truyền hình Thanh Hóa... và bấm vào banner của hội thi.

**Bước 2:** Sau khi truy cập vào banner của hội thi, người dự thi tiến hành đăng nhập vào tài khoản.

**Bước 3:** Trong thời gian 5 phút, người dự thi tiến hành trả lời 06 câu hỏi trắc nghiệm, sau đó điền vào ô “Dự đoán số người tham gia” và bấm vào ô “Hoàn thành”.

### **3. Thời gian thi và cách thức xét giải**

#### **\*. Thời gian thi**

Thời gian thi được tiến hành một tuần, bắt đầu từ 9 giờ, ngày 20/3/2025 kết thúc vào 10 giờ ngày 27/3/2025.

#### **\*. Cách thức xét giải**

- Mỗi người có thể dự thi tối đa 10 lần, trong 7 ngày; tuy nhiên chỉ công nhận 01 kết quả trả lời đúng và dự đoán số người tham gia hội thi chính xác hoặc gần nhất.
- Trong trường hợp có nhiều người dự thi cùng trả lời đúng đáp án và dự đoán chính xác hoặc gần nhất số người tham gia hội thi, Ban Tổ chức sẽ lựa chọn thí sinh để trao giải theo thứ tự ưu tiên: Hoàn thành phần thi trong thời gian ngắn nhất, tham gia thi sớm nhất.

### **III. CƠ CẤU GIẢI THƯỞNG**

**1. Giải tập thể:** Ban Tổ chức hội thi căn cứ vào đơn vị trường học có số lượng người tham gia hội thi nhiều nhất, có số người trả lời đúng các câu hỏi nhiều nhất và có nhiều người hoàn thành đúng phần thi trong thời gian ngắn nhất để tặng Giấy chứng nhận và phần thưởng cho tập thể trong Lễ tổng kết hội thi.

- 01 giải Nhất: 5.000.000 đồng
- 02 giải Nhì, mỗi giải: 3.000.000 đồng
- 03 giải Ba, mỗi giải: 2.000.000 đồng
- 05 giải Khuyến khích, mỗi giải: 1.000.000 đồng

#### **2. Giải cá nhân:**

- 01 Giải Nhất: 3.000.000 đồng.
- 02 Giải Nhì, mỗi giải: 2.000.000 đồng.
- 03 Giải Ba, mỗi giải: 1.000.000 đồng .
- 05 Giải Khuyến khích, mỗi giải: 500.000 đồng.

#### **IV. CÔNG BỐ KẾT QUẢ VÀ TRAO GIẢI**

- Kết quả thi trắc nghiệm sẽ được công bố cập nhật ngay sau khi có kết quả (chậm nhất là 13 giờ, ngày 27/3/2025) trên trang website dành riêng cho hội thi và các phương tiện thông tin đại chúng.

- Kết thúc hội thi, Ban Tổ chức tiến hành tổng kết, trao Giấy chứng nhận và giải thưởng cho các tập thể và cá nhân (có giấy mời sau).

Thẻ lệ hội thi có hiệu lực từ ngày công bố và được đăng tải trên các phương tiện thông tin đại chúng. Việc sửa đổi, điều chỉnh nội dung, Thẻ lệ chỉ được thực hiện khi có sự đồng ý bằng văn bản của Ban Tổ chức hội thi./.

#### **Lưu ý:**

Hỗ trợ kỹ thuật: Hướng dẫn thí sinh thi, đăng ký, mật khẩu...

Đồng chí: Vũ Văn Tấn, Viên chức PGD&ĐT, điện thoại: 0985.635.359

Đồng chí: Nguyễn Trí Quân, đơn vị VNPT, điện thoại: 0942.004.777

---

## TƯ LIỆU THAM KHẢO, NỘI DUNG TUYÊN TRUYỀN "60 năm Hàm Rồng chiến thắng"

### Bài 1: TRẬN ĐỊA ĐÒI C4 ANH HÙNG

Trong quần thể khu di tích lịch sử văn hóa Hàm Rồng, có một nơi được nhân dân, du khách và đặc biệt các Cựu chiến binh từng chiến đấu bảo vệ cầu Hàm Rồng, mỗi khi nhắc đến đều trào dâng niềm tự hào, kiêu hãnh về những chiến công huyền thoại của Đại đội 4 pháo Cao xạ. Đó chính là: Đồi C4 anh Hùng.

Khi đế quốc Mỹ tiến hành chiến tranh phá hoại miền Bắc, mở đầu bằng việc đánh phá Hàm Rồng, để chống lại chiến tranh phá hoại của bọn chúng, Hàm Rồng được tăng cường lực lượng. Tháng 5/1965 toàn bộ Trung đoàn pháo cao xạ 228 nhận nhiệm vụ tổ chức chiến đấu lâu dài tại Hàm Rồng. Trung đoàn gồm 6 Đại đội, mỗi đại đội đóng tại 1 địa điểm. Đại đội 4 pháo cao xạ 57 ly đóng trên đồi này và từ đó đồi được mang tên là Đồi C4.

Trận địa pháo đồi C4 nằm trên khu vực núi Rồng, có địa thế khá thuận lợi, với tổng diện tích 120.000 m<sup>2</sup>. Cách cầu Hàm Rồng khoảng 500m, án ngữ hướng Đông Nam là hướng chính máy bay địch thả bom xuống cầu Hàm Rồng, vì vậy mà nơi đây được chọn làm trận địa pháo cao xạ.

Trận địa được xây dựng trong vòng nửa tháng bao gồm: 1 hầm chỉ huy, 2 trung đội pháo gồm pháo B1, B2 ; 6 khẩu đội, 1 hầm câu lạc bộ và 2 hầm đạn.

Nơi đây đã trở thành nổi kinh hoàng của phi công Mỹ trong suốt gần 10 năm đánh phá cầu Hàm Rồng.

Hầm chỉ huy gồm 3 đồng chí: đại đội phó, chính trị viên phó và khí tài. Máy bay địch thường bay theo một hướng cố định là hướng Đông Nam vào đánh phá cầu Hàm Rồng. Tại đài Ra đa quan sát do Đại đội trưởng và Chính trị viên trưởng chỉ huy, khi thấy máy bay địch đã vào tầm ngắm thì sẽ lệnh cho hầm chỉ huy. Khi nhận được tín hiệu đánh từ đài Ra đa, đại đội phó sẽ lệnh cho trung đội pháo B1 và trung đội pháo B2 nhận lệnh phát cò để các khẩu đội nhằm thẳng hướng quân thù mà bắn.

Hầm câu lạc bộ là nơi nghỉ ngơi, sinh hoạt của các chiến sỹ. Hầm có diện tích 30m<sup>2</sup>, có 2 đường lên xuống. Trước kia đây là vị trí của khẩu đội IV.

Với thế trận thuận lợi, nên ngay từ ngày 18/7/1965 khi vừa mới ổn định trận địa, Đại đội 4 đã bắn rơi chiếc ARG đầu tiên khi nó không kích cầu Hàm Rồng. Thấy được sự lợi hại của trận địa Đồi C4, Không quân Mỹ đổi hướng tấn công từ phía Tây và phía Bắc, nhưng dù tấn công bằng hướng nào chúng đều bị Đại đội 4 nhả đạn thiêu cháy.

Suốt những tháng cuối năm 1965 đối phương sử dụng cả máy bay của Không quân rồi Hải quân Mỹ thay nhau đánh phá, cầu Hàm Rồng vẫn hiên ngang bắc qua dòng sông Mã như muốn thách đối với quân thù.



Trận đánh ngày 28/7/1965 địch cho 4 chiếc F4H vào công kích Hàm Rồng, cả 4 chiếc đều phóng rốc két và đạn 20 ly xuống cao điểm 54.

Khẩu đội 4 nằm ở hướng chính bị một loạt 20 ly của địch bắn trúng công sự. Khẩu đội trưởng Nguyễn Văn Điền bị 11 vết thương, có 1 vết vào bụng. Anh dựa người vào bờ công sự lấy cờ lệnh bịt vết thương ở bụng tiếp tục chỉ huy khẩu đội chiến đấu. Ba pháo thủ Tạ, Yên, Chúng bị thương nhưng không ai rời mâm pháo. Pháo của khẩu đội 4 cùng với pháo các khẩu đội khác tiếp tục nã đạn vào máy bay địch khi chúng tập trung đánh cầu. Khi trận đánh vừa dứt Nguyễn Văn Điền cũng ngất đi trên tay đồng đội. Lúc tỉnh lại câu đầu tiên anh hỏi: Cầu có việc gì không?

Tinh thần chiến đấu quên mình vì nhịp cầu của anh Nguyễn Văn Điền không chỉ được bộ đội Hàm Rồng học tập, noi theo mà ngay trên quê hương Bắc Giang của anh cũng phát động trong thanh niên phong trào học tập tinh thần chiến đấu quên mình của Nguyễn Văn Điền ở Hàm Rồng.

Cũng từ trận đánh này trên trận địa đại đội 4 xuất hiện câu khẩu hiệu: “Bị thương nặng không kêu ca, bị thương nhẹ không rời vị trí”

Ngày 14/7/1966 giặc Mỹ cho 2 chiếc F4 từ hướng Sầm Sơn lao đến công kích lên đánh bom vào cao điểm 54, bom nổ cách hầm chừng 12m, 1 mảnh bom văng vào hầm đã phật ngang nửa người anh Đỗ Hữu Toại, Anh là chiến sỹ đại đội 4 đầu tiên hy sinh trên đồi C4, và cũng là chiến sỹ đầu tiên nằm trong danh sách 20 chiến sỹ đã ngã xuống nơi này, để lại trong lòng đồng đội và nhân dân Đông Sơn, Hạc Oa, Định Hòa, niềm tiếc thương vô hạn

Các cụm hỏa lực mạnh lần lượt bị địch đánh dữ dội, nhiều khẩu pháo lớn mất sức chiến đấu. Khói bom, cát bụi kéo dài hàng giờ đồng hồ. Trong hoàn cảnh vô cùng ác liệt ấy không một chiến sỹ bảo vệ Hàm Rồng nào rời khỏi vị trí. Trên mỗi khẩu pháo có cả bộ đội, dân quân tự vệ cùng hợp đồng chiến đấu. Người này ngã xuống lập tức có người khác thay thế. Nhiều chiến sỹ mang trên mình những vết thương nhưng vẫn ngoan cường quay hướng pháo, lấy tầm ngắm, nhằm thẳng máy bay địch nã đạn.

Mặc dù liên tục bị thất bại, nhưng địch vẫn không chịu từ bỏ âm mưu đánh phá, ngày 22 – 23/9/1966 chúng tiếp tục tổ chức tấn công Hàm Rồng với quy mô lớn, đồng thời đánh phá trận địa C4, nhưng quân dân Hàm Rồng, đặc biệt Đại đội 4 đã giáng một đòn chí mạng vào “chiến thuật mới” của không quân Mỹ.

Ngày 30 tết Âm lịch năm 1966 địch dùng bom bi nổ chậm ném vào trận địa C4. Trên không máy bay vẫn oanh tạc, các chiến sỹ nuôi quân và dân quân du kích không thể đưa cơm lên trận địa cho pháo thủ; Trong khó khăn, họ đã sáng kiến: dùng rơm, rạ buộc xung quanh xe, làm mũ rơm đội đầu tránh mảnh bom để đưa cơm lên trận địa pháo.

Ác liệt nhất là trận đánh ngày 3/9/1967, hôm đó địch dùng lực lượng lớn máy bay đánh vào trận địa C4 cả 2 đồi ra đa chỉ huy và trận địa pháo (địch dành hẳn 2 tốp 8 chiếc AD4 công kích vào trận địa Đại đội 4, tốp đầu ném bom phá, tốp sau ném bom bi quả ổi). Bom nổ khắp các khu vực, bộ đội bị thương nhiều, 11 pháo thủ hy sinh ngay trên mâm pháo và 30 chiến sỹ khác bị thương. Có những

chiến sỹ tuổi đời mới 20 khi nhìn thấy nòng pháo bị hóc đạn, đã không ngần ngại dùng cánh tay của mình cho vào nòng pháo rực lửa để kéo đạn ra đảm bảo cho đồng đội tiếp tục bắn máy bay. Đơn vị lúc này có nguy cơ mất sức chiến đấu. Nhìn thấy khói bom phủ kín trận địa C4, nhiều dân quân và nhân dân trong làng Đông Sơn chạy thẳng lên trận địa ứng cứu. Hôm đó là một ngày: cả làng Đông Sơn ra trận. Lực lượng dân quân gồm các ông Lương Trọng Cẩn, Lương Trọng Duệ, Lương Trọng Hảo... kịp thời bổ sung vào các khẩu đội để thay thế các pháo thủ đã hi sinh và bị thương nặng. Dân làng nhiều người quên ăn, quên ngủ kịp thời cứu chữa, chăm sóc cho các thương binh và chôn cất liệt sỹ, nấu cơm thay cho các chiến sỹ nuôi quân, để họ lên mặt trận làm pháo thủ. Cũng trong trận ngày 3 tháng 9, tại khẩu đội 5 pháo thủ Lê Văn Tĩnh nay là nhà văn Từ Nguyên Tĩnh đã tận mắt chứng kiến đồng đội của mình gục trên mâm pháo vẫn không rời vị trí chiến đấu. Anh đã viết lên bờ công sự khẩu đội 5 câu khẩu hiệu: *“Thà gục trên mâm pháo quyết không để cầu gục”*. Với khẩu hiệu: *“Thà gục trên mâm pháo quyết không để cầu gục”*, bộ đội ta đã chiến đấu hết mình, bảo vệ thành công cầu Hàm Rồng, vị trí huyết mạch nối 2 miền Nam - Bắc.

Sau này câu khẩu hiệu mang tinh thần quyết tử này của cán bộ chiến sỹ đại đội 4 được phổ biến rộng khắp trên các trận địa Hàm Rồng, là lời thề sắt son của pháo thủ Hàm Rồng trước Tổ quốc, nhân dân bảo vệ cầu Hàm Rồng.

Ngày 18/11/1967 địch tiếp tục đánh vào trận địa của Đại đội 4. Một lần nữa, Khẩu đội 4 bị đánh trúng vào hầm pháo, trong trận đánh này đã có 6 đồng chí hy sinh và nhiều đồng chí khác bị thương, khẩu đội trưởng Lê Xuân Thanh bị thương rất nặng nhưng anh vẫn chỉ huy pháo thủ của mình đánh địch. Dân làng Đông Sơn lại lên cứu thương, đắp lại công sự, nguy trang lại trận địa để kịp thời đánh địch vào ngày hôm sau.

Khi đế quốc Mỹ tập trung mọi tiềm lực và sức mạnh để tiêu diệt sự sống ở Hàm Rồng; thì ở Hàm Rồng, sự sống lại vươn dậy và nhân lên hơn bao giờ hết. Không khí thi đua hùng hực bốc cao trên các trận địa, ai nấy đều quyết tâm chiến đấu đến giọt máu cuối cùng để bảo vệ cầu, bảo vệ nhân dân, bảo vệ mạch máu giao thông thông suốt.

Với những thành tích đặc biệt xuất sắc trong chiến đấu bảo vệ cầu Hàm Rồng từ 1965 đến 1968, tháng 12 năm 1969 đại đội 4 vinh dự được Đảng và nhà nước tuyên dương đơn vị Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân. Và cho đến nay đại đội 4 là đơn vị duy nhất của trung đoàn 228 được tuyên dương là đơn vị anh hùng.

Với thành tích xuất sắc trong chiến đấu, Đồng chí Lê Xuân Thanh được bầu là Chiến sỹ Quyết thắng năm 1967. Và một vinh dự lớn đến với anh, tháng 5/1968 Lê Xuân Thanh được đại diện cho bộ đội Hàm Rồng ra Hà Nội gặp Bác Hồ. Lê Xuân Thanh trở thành pháo thủ Hàm Rồng duy nhất được gặp Bác. Tại cuộc gặp này, biết Hàm Rồng bắn rơi 99 máy bay giặc Mỹ, Bác giơ một ngón tay lên nói: *“Hàm Rồng bắn rơi chiếc thứ 100 để Bác vào thăm”*.

Từ đó trên trận địa đại đội 4 xuất hiện câu khẩu hiệu: *“Quyết tâm bắn rơi chiếc máy bay Mỹ thứ 100 để đón Bác vào thăm Hàm Rồng”*.

Tháng 11 năm 1968 đế quốc Mỹ ngừng ném bom miền Bắc.

Cuối năm 1971 địch thực hiện kế hoạch chiến tranh phá hoại miền Bắc lần thứ hai, tháng 4/1972, Nich Xon đã dùng B52 đánh phá cả khu vực rộng lớn phía Nam cầu Hàm Rồng, nhằm san bằng bến Phà 2, trường học, bệnh xá, nhà ở. Mảnh đất này lại một lần nữa thấm đẫm máu của các chiến sĩ, học sinh, sinh viên và dân công tỉnh Thanh Hóa. Không hề nản trí, quân và dân Hàm Rồng cùng với các Pháo thủ trên Đồi C4 vẫn bám làng, bám trận địa chiến đấu và chiến thắng không quân Mỹ.

Đồi C4 Anh hùng đã trở thành trận địa thép của mặt trận Hàm Rồng, góp phần làm nên chiến thắng Hàm Rồng huyền thoại trước những Thần Sấm, Con Ma của Không lực Hoa Kỳ.

Với tinh thần dũng cảm, kiên cường, lại có hệ thống công sự hầm hào kiên cố, đại đội 4 đã đứng vững trên đồi C4 đánh trả quyết liệt mọi cuộc công kích của địch, bảo vệ vững chắc cầu Hàm Rồng nhiều năm liền.

Sáng ngày 16/1/1973 lá cờ đỏ sao vàng tung bay trên đỉnh núi Ngọc chào mừng chiến công hiển hách của quân dân Hàm Rồng

Ngày 4/4/1975, đại đội 4 rời cao điểm 54 hành quân vào Nha Trang bảo vệ vùng giải phóng.

Như vậy kể từ ngày 31/5/1965 đại đội 4 chiếm lĩnh cao điểm 54 đến ngày 5 tháng 4 năm 1975, ngày cùng trung đoàn 228 vào bảo vệ vùng giải phóng miền Nam, đại đội 4 đã chốt trên cao điểm 54 gần tròn 10 năm. Đại đội 4 cũng là đại đội cao xạ pháo duy nhất ở Việt Nam chốt giữ tại một trận địa lâu nhất, gần như suốt cả cuộc chiến tranh phá hoại của giặc Mỹ.

Gần 10 năm kiên cường bám trụ cùng với quân dân Hàm Rồng - Thanh Hoá, đại đội 4 đã đánh hơn 400 trận, góp phần cùng quân dân Thanh Hóa bắn rơi 117 máy bay phản lực hiện đại (trong đó 2 máy bay B52 và 1 chiếc không người lái).

Để hôm nay, tại Hàm Rồng này mọi người gọi cao điểm 54 là đồi C4 và có một con đường mang tên Đường Đồi C4 chạy quanh chân đồi.

Mỗi ngọn núi, mỗi dòng sông ở đây đều là những vật chứng sống ghi lại những chiến công oanh liệt của các anh ngày ấy, có những câu thơ của các anh đã trở thành tâm tư tình cảm là lời ước nguyện, lời thề thiêng liêng của các lớp bộ đội lúc bấy giờ.

Trong những năm khốc liệt đó, 20 người con từ các vùng quê: Thanh Hóa, Hà Bắc, Hải Dương, Ninh Bình... của Đại đội C4 đã anh dũng hy sinh. Song! Những mất mát đó đã để lại trong lòng nhân dân Thanh Hóa nói chung, nhân dân làng Đông Sơn - Hàm Rồng nói riêng sự biết ơn sâu sắc đối với các chiến sĩ đã quên mình để bảo vệ cây cầu thép, bảo vệ mạch máu giao thông nối hậu phương - tiền tuyến.

Năm 1975, Trận địa Đồi C4 được công nhận Di tích lịch sử cách mạng cấp quốc gia, là điểm đến để du khách khám phá sự oai hùng của các Anh ngày ấy và là điểm đến để tri ân những anh hùng đã ngã xuống trên núi Rồng linh thiêng huyền thoại.

## **Bài 2: KHU TƯỜNG NIỆM**

### **CÁC GIÁO VIÊN VÀ HỌC SINH HY SINH NGÀY 14 THÁNG 6 NĂM 1972 TRÊN CỒNG TRƯỜNG ĐÁP ĐÊ SÔNG MÃ**

Địa danh Hàm Rồng - Nam Ngạn oai hùng lẫm liệt một thời, đã trở thành nỗi ám ảnh đối với đế quốc Mỹ xâm lược trong những ngày đen tối nhất của không lực Hoa Kỳ. Để có những chiến công vang dội đó, đã có không biết bao nhiêu sự hy sinh cao đẹp của những anh hùng, liệt sĩ vô danh. Những nỗi đau, sự hy sinh mất mát to lớn đó cần phải được nhắc đến như một nghĩa cử nhân văn tôn vinh một thời đại anh hùng. Mặc dù sự kiện ngày 14/6/1972 trôi qua đến nay đã 53 năm, nhưng những kỷ ức bị trắng về sự kiện này còn đọng lại mãi trong tâm trí của người dân.

Từ năm 1965 đến 1972 miền Bắc nước ta đã đánh bại hai cuộc chiến tranh phá hoại bằng không quân và hải quân của Mỹ. Do thất bại nặng nề trong chiến lược chiến tranh đặc biệt, Mỹ ồ ạt cho quân tiến vào Miền Nam tiến hành chiến lược chiến tranh cục bộ và mở rộng chiến tranh phá hoại ra Miền Bắc nhằm 3 mục đích: "phá hoại tiềm lực kinh tế quốc phòng, phá hoại công cuộc xây dựng XHCN; Ngăn chặn sự chi viện của Miền Bắc đối với Miền Nam; làm lung lay ý chí chiến đấu chống Mỹ cứu nước của cả hai miền. Trong cuộc chiến tranh phá hoại lần thứ nhất từ 1965 đến 1968, các tuyến đê đã trở thành mục tiêu đánh phá của đế quốc Mỹ bởi con đê là sự sống còn của hàng triệu người dân miền Bắc. Chính vì thế, đê Nam Ngạn ở hai bờ sông Mã trong khu vực cầu Hàm Rồng là túi bom của địch nên bị phá hoại rất nhiều, đã được tu sửa để bảo đảm giao thông thông suốt.

Cuối năm 1971 địch thực hiện kế hoạch chiến tranh phá hoại miền Bắc lần thứ hai, đặc biệt ác liệt từ tháng 4/1972, sau các trận ném bom điên cuồng bằng máy bay B52, nhất là trong các ngày 21, 25, 26 và 27/4/1972, con đê bị sụt lở nhiều nhưng ta chưa có điều kiện tu bổ. Đến tháng 6/1972, nước sông Mã lên cao, nguy cơ vỡ đê có thể xảy ra bất cứ lúc nào. Tỉnh ủy họp bàn phải khẩn cấp bồi đắp đê ngay lúc địch đánh phá dữ dội để bảo đảm giao thông và phòng chống lũ lụt, vì con đê là đầu mối giao thông duy nhất lúc này. Giữ được đê là giữ tất cả. Tỉnh ủy quyết định huy động lực lượng tối đa, thành lập Ban chỉ huy đắp đê và giao cho Đảng bộ và UBND huyện Đông Sơn huy động cấp bách 1.000 người tham gia đắp đê Hàm Rồng. Hiểu rõ tầm quan trọng của nhiệm vụ đặc biệt này, Ban chấp hành Đảng bộ huyện quyết định thành lập ngay Ban chỉ huy công trường đắp đê Hàm Rồng và chọn những lao động giỏi, sức khỏe tốt của 20 xã, mỗi xã một trung đội, tổng cộng 800 người. Lực lượng dân công của thị xã Thanh Hóa huy động 300 người. Giáo viên của các trường 1.000 người. Tổng quân số hơn 2.000 người. Phương châm Tỉnh ủy đề ra là bảo đảm an toàn cho người là quan trọng nhất nên Ban chỉ huy công trường phân công cứ 5 người làm 1 hầm chữ A. Ban chỉ huy giao nhiệm vụ: Dân công thị xã Thanh Hóa đắp 300m đê, dân công huyện Đông Sơn đắp 500m, giáo viên các trường đắp 100m. Trong bối cảnh chiến tranh ác liệt, công trường lại nằm trong vùng trọng điểm đánh phá của giặc Mỹ do đó thời gian làm việc được quy định từ 19 giờ ngày hôm trước đến 6 giờ sáng hôm sau. Như thế sẽ bảo đảm được việc phòng không, nhưng lại cản trở việc các đoàn xe vận chuyển ra tiền tuyến nên Ban chỉ huy quyết định chuyển sang làm

ban ngày, từ 5 giờ đến 8 giờ sáng. Riêng ngày 14/6/1972 do yêu cầu của dân công muốn được nghỉ Tết Đoan Ngọ nên Ban chỉ huy đồng ý cho anh em làm thêm giờ với sự hăng hái và lòng căm thù giặc Mỹ sâu sắc. Thời khắc định mệnh vào khoảng 8 giờ sáng ngày 14/6/1972 (tức ngày 4/5 Nhâm Tý), bất ngờ, dồn dập và điên cuồng một tập máy bay 4 chiếc A7 từ Biển Đông lao thẳng về cầu Hàm Rồng nhưng lại trút bom xuống đầu 2000 con người đang đắp đê sông Mã cách cây cầu 1km, làm chết và bị thương khoảng 400 người, nhiều người vào được hầm cũng hi sinh vì bom rơi trúng hầm hoặc bị thương vì sức ép của bom (trong đó có 64 giáo viên, học sinh Trường Y sĩ, Trường Sư phạm 7+3 Thanh Hóa, dân công Đông Sơn và một số trường phổ thông trên địa bàn thị xã bảy giờ đã hy sinh trong buổi sáng đó, bao gồm 55 nữ và 9 nam; 96 người khác bị thương nặng, 187 người bị thương nhẹ, 8 người mất tích). Trong khói, lửa mù mịt và hoang tàn của chiến tranh ai đó bỗng thốt lên: *“Mỹ đã gây nên tội ác tày trời này, tại sao chúng lại bắn giết những con người không có vũ trang, thật là ghê sợ”*. Những con người đó, lúc bấy giờ hi sinh trong khi không một vũ khí trong tay, không có gì tự vệ ngoài những dụng cụ thủy lợi đơn giản cổ xưa. Điều đó đã chứng tỏ dã tâm của địch. Chúng đánh thẳng vào mục tiêu dân sự, đặc biệt là đánh vào đê điều, đánh vào nơi đông dân cư, giết càng nhiều người càng tốt cốt để làm lung lay ý chí, khủng bố tinh thần nhân dân ta. Chúng đánh bất ngờ bằng các thủ đoạn thâm hiểm nhất, giết người bằng những loại vũ khí cải tiến, tối tân nhất. Chúng đã tàn sát hàng trăm con người chỉ trong một giờ đồng hồ - những con người tràn đầy nhựa sống, cướp đi tuổi thanh xuân. Họ đã ngã xuống khi tuổi đời còn rất trẻ, chưa kịp đem kiến thức của mình cống hiến cho sự nghiệp cứu người, trồng người như tâm nguyện. Các anh, các chị là các nữ sinh, giáo sinh, giáo viên ở các trường Trung cấp thương nghiệp, Trung cấp Y tỉnh Thanh Hóa, các trường của thị xã, huyện Đông Sơn, Hoằng Hóa đã ngã xuống khi làm nhiệm vụ ở khu vực cầu Hàm Rồng – một trong những trọng điểm đánh phá ác liệt nhất trong cuộc chiến tranh phá hoại miền Bắc của không quân và hải quân Mỹ những năm 1965-1972. Họ ra đi mang theo bao ước mơ và khát khao hoài bão lớn. Nếu ai đã một lần đi qua Hàm Rồng đều có thể nhìn thấy con đê bên bờ nam, chạy từ đầu cầu xuống đến làng Nam Ngạn, nơi ghi dấu của những con người với tuổi đời đôi mươi, quên mình hi sinh vì Tổ quốc.

64 giáo viên, học sinh hy sinh trong lần đắp đê sông Mã ngày ấy mãi là một kỷ ức đau thương không thể quên đối với người con xứ Thanh. Sự hy sinh của họ đã góp phần bảo vệ cầu Hàm Rồng, đê sông Mã làm nên chiến thắng Hàm Rồng oanh liệt.

Nêu cao truyền thống “Uống nước nhớ nguồn”, “Đền ơn đáp nghĩa”, với lòng thành kính, biết ơn vô hạn Các chị, Các Anh; Đảng bộ, nhân dân tỉnh Thanh Hóa đã phát động, quyên góp xây dựng công trình văn hóa Công viên tưởng niệm các giáo viên và học sinh đã hy sinh ngày 14 tháng 6 năm 1972 tại Đê sông Mã, phường Nam Ngạn, thành phố Thanh Hóa, để tỏ lòng tri ân những người đã hy sinh cho đất nước non sông, giáo dục, nâng cao ý thức cách mạng, truyền thống yêu nước cho nhân dân, đặc biệt là thế hệ trẻ.

Công viên tưởng niệm các giáo viên và học sinh đã hy sinh ngày 14 tháng 6 năm 1972 với quy mô xây dựng 2,05ha. Khởi công xây dựng vào năm 2022. Công viên tưởng niệm được xem là địa chỉ đỏ, giáo dục truyền thống cách mạng cho Nhân dân và thế hệ trẻ cả nước, đây là điểm du lịch văn hoá hấp dẫn và ý nghĩa của du khách và Nhân dân trong và ngoài tỉnh Thanh.

Công viên tưởng niệm các giáo viên và học sinh là nơi lưu giữ, trưng bày những hiện vật, hình ảnh, hoạt động của các giáo viên và học sinh, vừa có ý nghĩa văn hóa; vừa thể hiện tình cảm sâu sắc, tri ân đối với giáo viên, học sinh, sinh viên trường Y, trường Sư phạm 7 + 3 và dân công Thanh Hóa tham gia đắp đê và hy sinh tại công trường đắp đê sông Mã. Những con người đã anh dũng ngã xuống tại mảnh đất Thanh Hóa anh hùng khi tuổi mới đôi mươi.

Đến thành phố Thanh Hóa hôm nay, chúng ta không chỉ cảm nhận được sự thay da đổi thịt của một vùng đất được mệnh danh là “anh hùng trong mưa bom bão đạn” mà còn được tham quan quần thể các di tích lịch sử cách mạng với nhiều công trình văn hóa trọng điểm ý nghĩa, tiêu biểu.

Tổng thể công trình văn hóa Công viên tưởng niệm các giáo viên và học sinh bao gồm hai khu vực trong đê và ngoài đê được thiết kế đảm bảo tạo thành một không gian thống nhất liên tục, các công trình kiến trúc và cảnh quan được liên kết bổ trợ cho nhau nhằm phát huy giá trị là không gian tưởng niệm linh thiêng của một địa điểm lịch sử.

Khu vực trong đê: Có chức năng tưởng niệm chính với công trình tâm linh đền thờ - nơi thờ các giáo viên và học sinh hy sinh. Với các công trình hỗ trợ như khu vực tái hiện công trường đắp đê; sân tưởng niệm; nhà lưu niệm trưng bày giới thiệu về sự kiện lịch sử công trường đê sông Mã; nhà quản lý đón tiếp và cảnh quan sân vườn.

Khu vực ngoài đê: Có chức năng vinh danh là chủ đạo với tượng đài nữ sinh, bia ghi dấu sự kiện lịch sử về hải quân nhân dân, du kích và Nhân dân làng Nam Ngạn. Với các công trình hỗ trợ như khu vực tái hiện làng Nam Ngạn, bến thả hoa đăng, cảnh quan và miếu thờ Mẫu.

Ý tưởng là sự cô đọng các giá trị lịch sử của di tích với 07 nhân vật – biểu tượng cho các đặc trưng về nội dung cơ bản của lịch sử, với các tư thế khác nhau của thầy cô và học sinh trong diễn biến của quá trình đắp đê trong cuộc không kích của Mỹ ngày 14/6/1972. Để tri ân những đóng góp và hy sinh của các thầy cô và học sinh (chủ yếu là nữ) các trường y, sư phạm và phổ thông thành phố Thanh Hóa trong công cuộc chống chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ; đồng thời giáo dục truyền thống cách mạng, truyền thống lịch sử Đảng bộ thành phố và tỉnh cho thế hệ trẻ và Nhân dân thành phố. Thời gian tới, thành phố Thanh Hóa sẽ tiếp tục làm tốt công tác chăm sóc, giữ gìn không gian, các công trình, tư liệu lịch sử về các Thầy Cô và Học sinh để phát huy hiệu quả giá trị tinh thần to lớn của khu tưởng niệm.

Những ngày này, Đảng bộ, chính quyền, quân và dân thành phố Thanh Hóa nói riêng, tỉnh Thanh Hóa nói chung đang ra sức thi đua lập nhiều thành tích hướng tới kỷ niệm 60 năm chiến thắng Hàm Rồng. Trên mảnh đất Hàm Rồng – Nam Ngạn anh hùng, cùng với cụm các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh trong

khu vực như Cầu Hàm Rồng, Núi Ngọc, Trận địa Đồi C4, Đồi "Quyết Thắng", tượng đài thanh niên xung phong, Đền thờ Bà mẹ Việt Nam anh hùng và các Anh hùng liệt sĩ ...việc phát huy giá trị Công viên tưởng niệm các giáo viên và học sinh đã hy sinh ngày 14 tháng 6 năm 1972 tại Đê sông Mã, phường Nam Ngạn, thành phố Thanh Hóa càng có ý nghĩa quan trọng trong tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức chính trị, lan tỏa tinh thần yêu quê hương đất nước, trân trọng giữ gìn nền hòa bình độc lập ngày hôm nay cho Nhân dân. Xây dựng thành phố Thanh Hóa tươi đẹp và tỉnh Thanh Hóa ngày càng giàu mạnh, trở thành “tỉnh kiêu mẫu” như lời Bác Hồ kính yêu đã dặn./.

### **Bài 3: HÀM RỒNG VANG MÃI BẢN HÙNG CA CHIẾN THẮNG**

Hàm Rồng - mảnh đất có bề dày truyền thống cách mạng, một bảo tàng lịch sử văn hóa đồ sộ. Mỗi ngọn núi, dòng sông, cây cầu nơi đây đều trở thành một hiện vật sống ghi dấu những chiến công hiển hách của quân và dân Hàm Rồng trong những cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

Mỗi cây cầu có một lịch sử xây dựng, tồn tại khác nhau và cây Cầu Hàm Rồng cũng như vậy. Cầu được xây dựng gắn liền với những thăng trầm và biến cố của lịch sử dân tộc. Để có được cây Cầu sừng sững, hiên ngang nối đôi bờ sông Mã, cho những dòng xe hôm nay vẫn tiếp nối chạy qua, thì cây Cầu đã trải qua rất nhiều lần xây dựng và sửa chữa. Cầu được Thực dân Pháp xây dựng lần đầu tiên vào năm 1901 do 2 kỹ sư người Đức thiết kế và thi công nhưng không thành. Đến năm 1904 thực dân Pháp cho làm Cầu Vòm, khánh thành và cho thông xe vào ngày 17/3/1905. Mục đích xây dựng cầu của Thực dân Pháp nhằm phục vụ cho công cuộc khai thác thuộc địa, vơ vét nguồn tài nguyên giàu có của Việt Nam về làm giàu cho chính quốc.

Năm 1946 thi hành chủ trương “tiêu thổ kháng chiến” của chính phủ cách mạng, Đại đội công binh của Trung đoàn 77 đã cùng anh em công nhân dùng 2 đầu móc hơi nước, 4 toa xe đá đưa vào cầu cùng với 70 kg thuốc nổ, phá sập cầu Hàm Rồng tồn tại hơn 40 năm xuống dòng sông Mã, mở đầu cho tiêu thổ kháng chiến trong Tỉnh Thanh Hóa. Đây là sự biểu hiện quyết tâm cao của nhân dân Thanh Hóa đi vào cuộc kháng chiến trường kỳ, gian khổ. Mục đích của việc đánh sập cầu là để cản bước quân giặc từ ngoài vào, từ trong ra. Tuy cầu bị đánh sập nhu cầu đi lại của kẻ thù bị hạn chế, nhưng nhân dân Hàm Rồng khi đó vẫn trên bến dưới thuyền, ngày đêm tải lương thực, đạn dược, đưa đón các đoàn quân đi kháng chiến.

Thực dân Pháp một lần nữa phải chấp nhận thất bại và nhanh chóng ngồi vào bàn đàm phán ký kết hiệp định Giơnevơ về chấm dứt chiến tranh và lập lại hòa bình ở Việt Nam. Nhưng do sự can thiệp của Đế Quốc Mỹ, Việt Nam tạm thời bị chia làm 2 Miền với hai chế độ khác nhau: Miền Bắc hoàn toàn được giải phóng, Miền Nam tạm thời bị Đế Quốc Mỹ và các lực lượng tay sai thống trị. Ngay từ những ngày đầu hòa bình trên Miền Bắc, do nhu cầu đi lại, vận chuyển hàng hóa, đặc biệt là phục vụ cho cuộc kháng chiến chống xâm lược.

Đúng ngày 26/11/1962, cầu Hàm Rồng được khởi công xây dựng do đội Cầu Trần Quốc Bình chịu trách nhiệm thi công. Cầu do kỹ sư người Liên Xô và

Trung Quốc thiết kế - thi công theo phương pháp mới. Cầu mới rộng tới 17m, dài 160m, ở giữa là đường sắt, đường ô tô, hai bên là đường dành cho người đi bộ. Cầu được khánh thành đúng vào dịp sinh nhật lần thứ 74 của Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/5/1964), nên cây cầu còn có tên gọi khác là Cầu 19/5. Cầu Hàm Rồng có vị trí giao thông rất quan trọng không chỉ với nhân dân tỉnh Thanh Hóa mà còn có vị trí chiến lược quan trọng đối với cả nước. Đây là cầu đường sắt, đường bộ duy nhất đi qua sông Mã nối liền mạch giao thông chi viện sức người, sức của cho Miền Nam ruột thịt.

Ngày 5 tháng 8 năm 1964, Mỹ đã dựng nên sự kiện Vịnh Bắc Bộ, chúng bắt đầu leo thang phá hoại Miền Bắc Việt Nam. Chúng nhận định: Từ Hà Nội vào đường mòn Hồ Chí Minh, có 60 điểm tắc, trong đó Hàm Rồng được xem là điểm tắc lý tưởng, là đầu mút của khu vực cán xoong. Do vậy cầu Hàm Rồng là mục tiêu quan trọng nhất của không quân Mỹ trong chiến tranh phá hoại Miền Bắc lần thứ nhất. Mục tiêu của chúng là ngăn chặn sự chi viện của quân dân Miền Bắc cho chiến trường lớn Miền Nam. Chính vì vậy, nơi đây trở thành nơi đầu trí, đầu lực của bộ đội và dân quân tự vệ Hàm Rồng nói riêng và nhân dân Thanh Hoá nói chung với không lực Hoa Kỳ.

Trong hai ngày 3 – 4/4/1965, Bộ đội chủ lực, bộ đội địa phương và dân quân tự vệ vẫn kiên cường đánh trả máy bay địch. Các trận địa hỏa lực ở hai đầu cầu Hàm Rồng cùng với trận địa Đồi C4, Đồn Công An Vũ Trang đóng trong Động Long Quang và những chiến sĩ bảo vệ trực tiếp Cầu Hàm Rồng đã ngày đêm hợp đồng tác chiến, làm nên những chiến công.

Chính nhờ tinh thần lửa như vậy, mà chỉ trong 2 ngày 3,4/4/1965 quân và dân Hàm Rồng đã bắn rơi 47 máy bay, nhiều giặc lái bị bắt sống. Thắng lợi đó làm nức lòng quân dân cả nước và bạn bè thế giới. Cả địa cầu đều vang vọng tiếng đài phươg Tây bình luận “đây là ngày đen tối nhất của không lực Hoa Kỳ”. Cầu Hàm Rồng trở thành biểu tượng của cuộc chiến tranh nhân dân chống chiến tranh phá hoại của giặc Mỹ xâm lược.

Để trả lời kẻ thù, năm 1967 quân và dân Hàm Rồng lấy đá trắng xếp trên sườn cao của ngọn núi Cánh Tiên thành 2 chữ “ Quyết thắng”. Tổ rõ sự quyết tâm tiêu diệt hàng trăm “thần sấm, con ma, pháo đài bay B52” của Đế quốc Mỹ tại nơi đây. Đây là sự động viên, cổ vũ, khích lệ kịp thời các cán bộ, chiến sỹ, học sinh, sinh viên và các tầng lớp nhân dân hăng hái lên đường ra trận.

Có biết bao tấm gương chiến đấu, hy sinh anh dũng, như tấm gương của anh Đỗ Khắc Cầu - trung đội trưởng trung đội xếp dỡ Hàm Rồng mặc cho vết thương loang máu, anh vẫn chỉ huy đồng đội chuyển đạn. Nữ dân công Ngô Thị Sáu ba lần bị thương vẫn không chịu rời trận địa cho tới lúc hy sinh. Chị Ngô Thị Tuyển vác trên vai hai hòm đạn 98 kg bằng mình trong lửa đạn để tiếp đạn cho các chiến sỹ. Thợ hàn Phùng Xanh Vĩ đã thề cùng đồng đội “cầu còn thì mình còn, phải giữ cầu cho bằng được”. Nữ dân quân Lương Thị Thục đã không ngại khó khăn, vất vả đưa cơm, cối áo, lau súng cho bộ đội. Tổ trung liên trên núi Ngọc đứng ở vị trí đầu sóng ngọn gió với lời tuyên thệ: “Chúng tôi quyết tâm làm tròn nhiệm vụ chiến đấu đến hơi thở cuối cùng để tiêu diệt địch”...



Với tinh thần yêu nước nồng nàn, từ những giây phút một mất một còn với kẻ thù, Quân dân Hàm Rồng – Nam Ngạn đã chiến đấu anh dũng, bao giặc lái có ngày đi mà không có ngày về. Từ năm 1965 đến năm 1973, quân và dân Hàm Rồng – Nam Ngạn đã bắn rơi 117 máy bay Mỹ.

Mảnh đất Hàm Rồng ghi dấu nhiều cái “nhất”: “bom đạn trút xuống nhiều nhất, máy bay Mỹ rơi nhiều nhất, nơi có nhiều đơn vị anh hùng nhất...”. Nếu như cây cầu vòm là cây cầu đẹp nhất, nhẹ nhất và có một nhịp duy nhất thì cây cầu 19/5 là cây cầu vinh quang nhất, oanh liệt nhất và chiến đấu bảo vệ lâu dài nhất. Chính trong những giờ phút nguy hiểm nhất, ác liệt nhất, người Hàm Rồng vẫn vững vàng tiến lên, phát huy cao độ chủ nghĩa anh hùng cách mạng, đã lần lượt đánh bại âm mưu đen tối của kẻ thù.

Năm 1975, Cầu Hàm Rồng đã được nhận danh hiệu di tích cách mạng cấp Quốc gia.

Chiến tranh lùi xa, Chiến thắng Hàm Rồng đã đi vào lịch sử những cánh đồng dày đặc hố bom, đạn nã xưa nay đã biếc xanh một màu no đủ. Dưới sự quan tâm, lãnh đạo của Đảng và Nhà nước. Mảnh đất Hàm Rồng ngày nay đã trở thành điểm nhấn về du lịch của thành phố Thanh Hóa nói riêng và tỉnh Thanh Hóa nói chung, các công trình văn hóa trọng điểm đã được xây dựng như Thiền viện Trúc Lâm Hàm Rồng, Đền thờ Các Bà mẹ Việt Nam anh hùng và Các Anh hùng liệt sĩ, Tượng đài Thanh niên xung phong, khu tưởng niệm Các Giáo viên và Học sinh hy sinh trên công trường đắp đê sông Mã.. cuộc sống đã được hồi sinh từ bàn tay lao động cần cù của người dân nơi đây. Và cây cầu Hàm Rồng vẫn sừng sững hiên ngang nối đôi bờ sông Mã như một minh chứng hùng hồn cho ý chí quật cường của nhân dân Hàm Rồng nói riêng và nhân dân Thanh Hoá nói chung.

## **Bài 4: ĐỀN THỜ**

### **BÀ MẸ VIỆT NAM ANH HÙNG VÀ CÁC ANH HÙNG LIỆT SĨ**

Trong hai cuộc chiến tranh chống giặc ngoại xâm, biết bao trai tráng lên đường ra tiền tuyến. Bao bà mẹ ngày đêm trông ngóng, chờ tin con, thắng trận trở về! Bao người vợ mỗi mòn khắp thành phố, thôn quê nén chặt tuổi xuân, chờ chồng năm tháng? Để lúc non sông khải hoàn chiến thắng; các anh không về, mình mẹ lặng in.

Nhưng các mẹ luôn vững chắc niềm tin, bởi từng tác đất, có máu thịt chồng, con động lại. Non nước gấm hoa cứ vươn xa, vươn mãi. Ơn mẹ, ơn anh xin khắc cốt đời đời!

Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, tỉnh Thanh Hóa tự hào có hơn 4.500 bà Mẹ Việt Nam anh hùng và gần 6 vạn liệt sĩ đã hiến dâng máu xương cho tổ quốc thân yêu.

Để ghi tạc ơn sâu của các mẹ Việt Nam anh hùng, Các Anh hùng liệt sĩ đã dâng trọn máu xương cho tổ quốc. Nêu cao truyền thống “Uống nước nhớ nguồn”, “Đền ơn đáp nghĩa”, với lòng thành kính, biết ơn vô hạn trước những công hiến,

hy sinh của các Mẹ Việt Nam Anh hùng và các Anh hùng liệt sĩ cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước. Đảng bộ, nhân dân tỉnh Thanh Hóa đã phát động, quyên góp xây dựng công trình văn hóa Đền thờ các Bà mẹ Việt Nam Anh hùng và Các Anh hùng liệt sĩ, để tỏ lòng tri ân những người đã hy sinh cho đất nước non sông, giáo dục, nâng cao ý thức cách mạng, truyền thống yêu nước cho nhân dân, đặc biệt là thế hệ trẻ.

Đền thờ Các Bà Mẹ Việt Nam Anh hùng và Các Anh hùng liệt sĩ tỉnh Thanh Hóa, được xây dựng trên đồi Cánh Tiên, phường Hàm Rồng, thành phố Thanh Hóa nhân kỷ niệm 45 năm Hàm Rồng chiến thắng 3,4/4/2010. Với tổng diện tích xây dựng các hạng mục là 150.000 m<sup>2</sup>.

Với mục tiêu đầu tư xây dựng khu đền thờ khang trang, tâm cỡ để lại cho muôn đời sau, đền thờ có đầy đủ các hạng mục công trình theo kiểu kiến trúc đền thờ truyền thống, gồm 16 hạng mục: đền thờ chính, tháp tụ linh, gác chuông, gác trống, bia tri ân, Tam quan, cổng Tứ trụ, các công trình phụ trợ (khu dịch vụ, nhà đón tiếp, sân đường nội bộ, chòi nghỉ, hồ bán nguyệt...).

Đền thờ Các Bà Mẹ Việt Nam Anh hùng và Các Anh hùng liệt sĩ tỉnh Thanh Hóa là nơi tổ chức các hoạt động nhằm tuyên truyền, giáo dục truyền thống cách mạng, là điểm đến tham quan lịch sử rất có ý nghĩa đối với du khách trong nước và quốc tế muốn tìm hiểu về lịch sử, con người Xứ Thanh, đồng thời góp phần thiết thực trong việc giáo dục, khơi dậy truyền thống cách mạng vẻ vang của nhân dân các dân tộc tỉnh Thanh Hóa nói riêng, Việt Nam nói chung.

---